

Litteratur

ERIK ANNERS:

Churchill-biografin

Fortsättningen på den stora Churchill-biografin (Martin Gilbert, Winston S Churchill, Vol IV, 1917–1922) har sedan någon tid förnöjt historiskt och politiskt intresserade. Den omfattar en viktig, men hittills otillräckligt uppmärksam period i Churchills liv, från hans återinträde i regeringen år 1917 som ammunitionsminister till fallet från makten vid Lloyd Georges avgång 1922 och det följande valet, då Churchill förlorade sitt säte i parlamentet.

Under denna period hade Churchill hunnit med insatser i flera centrala departement; var de inte centrala blev de det snabbt i kraft av hans personlighet. Han måste ha varit mycket besvärlig att ha att göra med – närmare bestämt för sina regeringskollegor. Han kunde inte taga ett nej som slutligt svar, utan drev vid alla tillfällen sina idéer med outtröttlig energi och aldrig sinande utförs-gåvor. Eftersom han glatt gick in på sina kollegors ämbetsområden, kan man förstå om de kände sig irriterade. Särskilt hade Lloyd George och han det besvärligt med sina relationer. Som försvars- och senare som kolonialminister hade Churchill ofta anledning att blanda sig i utrikespolitiken, särskilt när han greps av desperation inför Lloyd Georges valhända och kortsynta sätt att bevaka engelska livsintressen. Lloyd George var framför allt en genial inrikespolitiker med Fingerspitzgefühl för det komplicerade spelet med parlaments- och folkopinion. Det är begripligt att det krigströtta engelska folket inte ville engagera sig i en effektiv insats för att hjälpa till att slå ner den kommunistiska terroregimen i Ryssland. Lloyd George vågade inte ens försöka få opinionen med sig på den punkten och stannade vid halvmesyrrer. Churchill med sin flammande tro på västerlandets och främst Englands stora civilisatoriska mission och som förutsåg följderna av ett konsoliderat herravälde för bolsjevikerna över det ryska folket, gjorde vad han kunde. Men han fick uppleva den stora besvikelsen och svåra politiska belastningen av ett miss-

lyckande. Att han i det långa perspektivet visade så stor klarsynthet i sin ryska politik hjälpte honom inte för stunden.

Desto starkare blev hans ställning i parlamentet. I flera sammanhang, där förtroendet till regeringen stod på spel, skickades Churchill fram för att föra dess talan. Han gjorde det med en sådan förening av klassisk engelsk värtalighet, kraft och saklighet att han firade veritabla triumfer. Detta är viktigt – under dessa år grundmurade han den position som parlamentariker, som var förutsättningen för hans spektakulära comeback. Många bland hans kollegor såg emellertid på honom med misstroende. Hans häftighet och impulsivitet kunde få honom att rusa i väg på otillräckligt grundade premisser. Samma kritik riktades ibland mot honom från hans underlydande, som på det hela taget tycks ha omfattat honom med beundran och lojalitet. Vad som räddade honom från irreparabla misstag var hans skarpa och snabba intellekt. Han kunde vara ytterligt envis i de stora linjerna – där hans visionära förmåga ibland framstår som skrämmande – men han kunde också i tid se när han hade fel i detaljfrågor och korrigerade sin politik därefter.

Martin Gilbert presenterar underlaget för dessa bedömanden genom ett material av snart sagt otrolig rikedom, som till på köpet presenteras med stor bredd och en överflödande dokumentation även i frågor av mindre betydelsefull karaktär. Genom att hans arbete – liksom hans förra del – följer hävdvunna engelska principer för biografier av typen *Life and letters*, får man en känsla av att inte bara läsa utan uppleva historia. Både statsmannen, partipolitikern och människan Winston Churchill kommer så nära som det någonsin kan vara möjligt i en biografisk framställning. Inte det minsta värdet med denna del av biografien är att den förklarar så mycket i den stora frågan kring Churchill: hur kunde det bli just han som kallades till Englands ledare i det engelska

folkets ödesstund. En del av svaret är att Churchill under sina bästa mannaår i regeringsuppgifterna och i parlamentet hade visat en vilja, en energi och ett statsmannadöme, som mycket få samtida engelska poli-

tiker nådde i närheten till – allra minst den åldrande Lloyd George, vars bedrövlige sönderfall både som politiker och privatperson ger en särskild relief åt Churchills kvaliteter.

Pärmar för årgång 1975

kan rekvideras från Svensk Tidskrifts expedition, tel 08-21 00 49, eller genom insättning av kronor 20:– (inkl. moms och porto) på postgiro 7 27 44-6.